

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ
ТА ПРАВА ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ» ДУНАЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
БАРАНОВИЧСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛОЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВИЩА ТЕХНІЧНА ШКОЛА В КАТОВІЦЕ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ЛЮБЛІНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІОАННА ПАВЛА ІІ

**ГУМАНІТАРНА НАУКА ХХІ СТОЛІТТЯ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В ГАЛУЗІ ПРАВА,
ОСВІТИ СОЦІАЛЬНИХ
ТА ПОВЕДІНКОВИХ НАУК**

**HUMANITARIAN SCIENCE OF THE XXI
CENTURY: CURRENT CHALLENGES IN THE
SPHERE OF LAW, EDUCATION, SOCIAL AND
BEHAVIOURAL SCIENCES**

Матеріали
заочної міжнародної науково-практичної конференції
(м. Чернігів, 06 листопада 2020 року)

Чернігів 2020

3. Конвенція МОП про припинення трудових відносин з ініціативи роботодавця від 22.06.1982 № 158. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993005>. (дата звернення: 05.10.2020).

4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 05.10.2020).

5. Кононенко В. А. Особливості прийняття і звільнення з посад науково-педагогічних працівників: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2019. С. 6.

6. Шабанов Р. І. Право на зайнятість як суб'єктивне право громадян у сфері соціального захисту від безробіття. *Право України*. 2016. № 8. С. 63–70.

Поправко Ольга Вікторівна,

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук
Таврійського державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Питання формування політичної культури є однією з актуальних проблем для сучасного українського суспільства, що обумовлено трансформаціями, які відбуваються в політичній системі. По-перше, триває процес розвитку демократії, відбуваються структурні зміни органів влади, їх повноважень, зростає політична свідомість і політична активність мас, що вимагає формування відповідної політичної культури як у суб'єктів влади, так і в населення. По-друге, глобалізаційні процеси, що позначилися практично на всіх сферах життя людей, вимагають звернення до міжнародного досвіду формування політичної культури у населення. По-третє, окреслена проблема є однією з центральних у політичній науці, оскільки без її наукового аналізу неможливо знайти відповіді на питання формування та розвитку політичної культури нового покоління українців. Загалом сучасний політико-культурний простір є сприйнятливим до трансформацій, а це потребує адаптації політичної свідомості громадян до нових обставин соціально-політичних відносин. Окреслена ситуація обумовлює необхідність формування нової політичної культури,

особливо в молоді, адже від її громадянської позиції, соціально-політичної активності, духовно-моральних орієнтацій і політичної культури значною мірою залежить доля українського суспільства. Важлива роль у цьому процесі належить університету, для якого важливим завданням, поряд з якісною підготовкою спеціалістів, здатних на високому рівні здійснювати свою професійну діяльність, є формування соціально орієнтованого й політично активного покоління українців [2, с. 159]. Це актуалізує необхідність політичного виховання студентів, тобто формування їхньої політичної культури.

Першочерговим завданням у процесі формування політичної культури є руйнування моральних стереотипів, які панують у сучасному українському суспільстві і пов'язані вони з пріоритетом особистого над суспільним, що виявляється в нівелюванні загальнолюдських політичних цінностей заради особистих інтересів. Тому формування політичної культури студентів треба починати з виховання моральних і політичних переконань, політичних цінностей, політичних орієнтацій, які стануть основою формування активної життєвої позиції студентів як громадян.

Зауважимо, що ми розглядаємо політичну культуру не тільки як соціальний інститут і складову суспільної свідомості, а передусім як систему цінностей, які формують національну ідентичність й державну єдність. Формування політичної культури у студентів дозволить виробити зразки політичної поведінки й моделі діяльності, що, в свою чергу, сприятиме стійкості й цілісності розвитку суспільства й особистості. Саме політична культура визначає політичну спрямованість і сутність людини, її взаємини з суспільством і державою, погляди щодо перспектив суспільного розвитку, ставлення до світових проблем, інших народів і країн, її громадянську позицію. Таким чином, політична культура виступає основою для формування готовності до громадської участі в політичній сфері.

У контексті, коли політична культура розглядається як сутнісна характеристика соціального суб'єкта, вона виявляється через реалізацію політичних знань, політичних цінностей, політичних орієнтацій, поведінки особистості, а також засвоєних умінь і навичок політичної діяльності в історично певній системі суспільно-політичних відносин. Політична культура студен-

тів демонструє рівень засвоєння ними політичних знань про політичну владу й політичні відносини; вміння давати об'єктивну оцінку процесам і явищам суспільно-політичного життя; здатність мати певну політичну позицію, що виражається в конкретних політичних діях.

Процес формування політичної культури студентів необхідно розглядати на тлі соціально-економічних, політичних змін у розвитку сучасного суспільства, адже особистість молодої людини формується під впливом соціально-культурного простору, в якому відбувається її соціалізація й формуються особисті політичні відносини й образ життя. Трансформації, що відбуваються в економічній, політичній, соціальній сферах життя країни, позначаються на особистій позиції сучасного студента у ставленні до себе, до інших людей, до соціуму, що характеризується перебудовою їхньої ментальності, зміною цілей, політичних цінностей і орієнтацій, появою в них нових потреб і можливостей їх реалізації. У результаті відкриваються нові якості студента і як особистості, і як суб'єкта діяльності.

Студентська молодь, перебуваючи в стані невлаштованості й пошуку, використовує досвід старших поколінь, але керується при цьому новими принципами життя, намагаючись більш активно осмислити суспільно-політичну дійсність. Соціально-психологічні властивості й соціальні цінності студентської молоді обумовлюються не тільки рівнем соціально-економічного, культурного розвитку, а й рівнем політичного розвитку суспільства. При цьому політика, політичні відносини присутні як необхідний атрибут усіх сфер і відносин життєдіяльності молоді, навіть якщо вона принципово займає пасивну позицію; тим істотнішим є вплив тієї чи іншої політичної системи, характеру політичного режиму на розвиток політичної культури студентів.

Серед соціально-психологічних особливостей розвитку студентської молоді зазначимо такі: усвідомлення власної індивідуальності; підвищена увага до власного внутрішнього світу; бажання створити своє коло спілкування; підвищена емоційність, доповнена яскраво вираженою диференційованістю емоційних реакцій; засвоєння навичок самоконтролю та саморегуляції; усвідомлення своєї наступності, стійкості особистості в часі; уявленнями про свою життєву перспективу і розуміння пер-

спектив соціального характеру. Активізація суб'єктних зусиль студентів відбувається не тільки в соціально-психологічній сфері, але і в освоєнні соціальних цінностей та норм, у результаті чого складається система ціннісних орієнтацій, яка відображає найбільш загальні соціальні детермінанти поведінки, що, з одного боку, свідчить про усвідомлення й прийняття індивідом цінностей суспільства, а з іншого, – про процес самовиховання, самостворення особистості і самоствердження її в соціумі. Отже, політична культура студентів – це сукупний результат навчання й виховання, що являє собою комплексну характеристику освоєного політичного досвіду й сформованої політичної свідомості, що реалізується у зацікавленості у вирішенні наявних суспільно-політичних проблем, готовності до участі у політичному житті суспільства, здатності взаємодіяти з державними інститутами.

Отже, одним з пріоритетних завдань сучасного університету є формування політичної культури студентів, оскільки політичні знання й культура необхідні сьогодні кожній молодій людині незалежно від її професійної підготовки. Вони допомагають їй орієнтуватись у складних політичних ситуаціях, грамотно вибудовувати відносини з владою, здійснювати контроль за її діяльністю.

Важливо враховувати, що розвиток політичної культури студентської молоді відбувається в процесі навчання й виховання, а ефективність формування залежить від правильної організації цього процесу. Його основою має бути формування наукового світогляду, поглядів і переконань, громадянських якостей і почуттів, ціннісних орієнтацій, політичної спрямованості особистості майбутнього фахівця. Правильно побудований і належним чином організований процес політичного виховання сприяє формуванню патріотизму, національної свідомості, інтернаціоналізму, миролюбності, політичної культури.

Список використаних джерел

1. Ісакова О. І. Тараненко Г. Г. Єременко Л. В. Шлеїна Л. І. Проблеми розвитку вищої освіти в ЗВО: соціально-філософський аспект. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць*. Вип. 24 / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Мелітополь, 2020. С. 259–266.

2. Царенко О. О. Політична культура як чинник впливу на політичну поведінку громадян. *Панорама політологічних студій*. 2013. Вип. 10. С. 176–182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pps_2013_10_24.

Савицька Анна Юріївна,

аспірант кафедри педагогіки

Житомирського державного університету імені Івана Франка,
заступник директора з навчально-виховної роботи Житомирського
економіко-гуманітарного інститут вищого навчального закладу
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З СОЦІАЛЬНО ВИКЛЮЧЕНОЮ МОЛОДДЮ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Сьогодні в Україні підготовка спеціалістів соціальної сфери відбувається за освітньо-професійною програмою галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота» освітнього ступеня фаховий молодший бакалавр, бакалавр, магістр. Підготовка соціальних працівників здійснюється в професійно-технічних училищах, фахових коледжах, закладах вищої освіти, колегіях, академіях. Профіль освітньої програми зі спеціальності передбачає вивчення загальних, спеціальних (фахових, предметних) компетентності та програмні результати навчання.

Різні аспекти готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності розглядали такі вчені, як А. Мудрик, В. Камаєва, І. Зимня, К. Рейда, Н. Горішна, Н. Сейко, О. Плахотнік, О. Тополь, Р. Санжаєва, С. Товщик, Т. Аветисян, Т. Голубенко та ін. Практичні аспекти підготовки соціальних працівників висвітлено у працях Г. Лещук, І. Парфанович, М. Гур'янова, Н. Олексюк, О. Безпалька, О. Москалюк та ін. Фундаментальні підходи до визначення професіоналізму в соціальній роботі досліджені Г. Лактіоною, І. Пешою, І. Трубавіною, М. Фірсовим, С. Калаур.

Анненкова І., Н. Горбунова, В. Гриньова, В. Лівенцова, О. Пехоти, присвятили свої дослідження проблемним питанням професійного спілкування та комунікативної культури в спілкуванні соціальних працівників. Відомий американський викладач школи ораторського мистецтва Д. Карнегі дослідив, що «лише